

LearningApps.org

RADICS RUDOLF

KORTÁRSOK A DIGITÁLIS TANTEREMBEN

A DETEKTÍV ESETE AZ INTERAKTÍV TANKOCKÁKKAL¹

A digitális környezetben hatékonyan alkalmazható – az egészen életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák fejlesztését is eredményesen szolgáló – applikációkkal a Katedra korábbi számaiban² már részletesebben is megismerkedhettek az olvasók. Az utóbbi írásom (Radics, 2019, 28–29) mintájára, vagyis annak folytatásaként e módszertani javaslat a Pädagogische Hochschule Bern munkatársai által kidolgozott LearningApps.org interaktív tankockakészítőben rejlő oktatási lehetőségeket hivatott bemutatni.

DIGITÁLIS TECHNOLÓGIÁVAL TÁMOGATOTT TANULÁS ÉS TANÍTÁS

Napjaink digitális, tudásalapú társadalmi megköveteli az információs társadalmi technológiák magabiztos alkalmazását, illetve a különféle oktatási applikációk aktív, értő, problémamegoldó, kritikus használatát. A közoktatásban részt vevő diákok interaktív közreműködésére alapozott tanulási-tanítási folyamat eredményessége – az oktatási cél(ok) megvalósítása mellett – elsősorban a társadalom és a munkaerőpiac által elvárt digitális kompetenciák elsajátításán, valamint az oktatásban is hatékonyan alkalmazható informatikai eszközök szélesebb körű,

tanulást és kommunikációt támogató funkcióinak ismeretén és felhasználásán alapul. Ennek a tanulói aktivitásra épülő tudásszerző folyamatnak fontos szereplője ugyanakkor a pedagógus, akinek kellő digitális jártasságra és megfelelő tanulásszervezési forma, valamint módszer kiválasztására van szüksége ahhoz, hogy a digitális pedagógiai módszertant web-alapú tanulási környezetben alkalmazza. Azonban a digitális pedagógiai módszertan alkalmazása nem kis kihívást jelent a gyakorlatban, hiszen a tanár részéről nemcsak egy új didaktikai szemlélet kialakítását, de a hagyományos módszertani eszköztár újragondolását, megújítását is igényli. Mivel a pedagógusok módszertani eszköztárának, digitális eszközhasználatának fejlesztése, korszerűsítése kiemelt területe a felsőoktatásról szóló gondolkodásnak, ezért a digitális eszközök és internetes lehetőségek oktatási célú felhasználását és ezek tanulási-tanítási folyamatra való hatását az elmúlt években számos konferencia és műhelybeszélgetés tárgyalta. A pedagógiai köztudatban tehát már megjelentek a digitális oktatási módszerek, a gyakorlatban azonban még nem igazán terjedtek el. Egyelőre nem beszélhetünk rendszerszintű változásokat hozó módszertani innovációkról, inkább csak az eredményes ismeretszerzést befolyásoló korszerű-

sítésről, amely döntően a pedagógus szintjén valósul meg. Jelen írás a technológiával támogatott tanuláshoz és tanításhoz kíván ötleteket és javaslatokat felsorakoztatni, különös tekintettel a kortárs magyar irodalom értékeinek tudatosítására és népszerűsítésére. Tudniillik az irodalomoktatás elsődleges célja „nem az irodalmi kánon átadása, hanem az értő befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése, az iskola elvégzése után is fennmaradó olvasási szokások kialakítása, a felkészítés az önálló kulturális tájékozódásra” (Arató, 1996). E szakszerűen meghatározott célok megvalósítását, illetve a különféle digitális készségek fejlődését szolgálja a LearningApps.org tankockakészítő.

A LEARNINGAPPS.ORG A BEFOGADÁSKÖZPONTÚ ÉS KOMPETENCIAFEJLESZTŐ IRODALOMTANULÁSI FOLYAMATBAN

A digitális technológia és az infokommunikációs eszközök rohamos fejlődése hatással van a tanítás és tanulási folyamatára, a közoktatásban és a felsőoktatásban egyaránt. Ez a változás maga után vonja a hagyományos tanulási környezet digitálizálását, valamint

¹ Jelen írást a Collegium Talentum 2020/2021 programja támogatta.

² A Katedra XXVII. évfolyamának 8. számában megjelent írásomban – A digitális tér kínálta módszertani lehetőségek – a digitális eszközök és internetes lehetőségek oktatási célú felhasználására próbáltam rávilágítani.

az eddig ismert és oktatási folyamatban eredményesen alkalmazott oktatástechnikai eszközök, illetve módszerek innovációját. A modern IKT-eszközök oktatási folyamatban való adaptív alkalmazása szükségessé teszi az új technológiákhoz való pozitív attitűd kialakítását, s így az eszközhasználati és módszertani repertoár folyamatos megújítását. Mindezek elérésére és fejlesztésére épül a Pädagogische Hochschule Bern munkatársai által kidolgozott LearningApps.org interaktív tankockakészítő. A LearningApps.org a felhasználók körében nagy népszerűségnek örvendő, ingyenes webkettes alkalmazás. Népszerűségének oka, hogy komplex és szakszerű megoldást kínál az egyes tananyagrészekhez kapcsolódó feladatok változatos összeállítására és a tanulók haladásának értékelésére is. A mobiltelefonnal és digitális eszközökkel támogatott tanulást elősegítő online platform interaktív oktatási segédanyagok, vagyis tankockák segítségével járul hozzá az információszerezés és -feldolgozás készségének a fejlesztéséhez. A feladattípusok változatosak (párkereső, csoportba rendezés, idővonal, rövid válasz, hiányos szöveg stb.), biztosítják az ismeretszerzést, a rögzítést és a gyakorlás lehetőségét, teret engednek az alkotó jellegű, kreatív gyakorlatoknak. Emellett alkalmasak az egyéni, csoportos és frontális munkaformában történő feldolgozásra is. Számos érv szól amellett, hogy a LearningApps.org felületet alkalmazzuk a konstruktivistá tanulás szemléleten alapuló befogadóközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanulási folyamatban: egyrészt a felület kínálja feladatok megoldása során a diák nem passzív befogadó, hanem a tanulási-tanítási folyamat aktív, alakító részese; másrészt a LearningApps.org egy olyan felület, mely a felhasználói ismeretek elsajátításán túl a saját tudás konstruálására és a logikus, kreatív gondolkodás fejlesztésére is hatással van.

SZÖVEGFELDOLGOZÁS A DIGITÁLIS TÉRBEN

Csabai László műfajilag is sokszínű (krimi, detektívtörténet, kalandregény stb.) *Szindbád Szibériában* című kötete 2013-ban jelent meg a Magvető gondozásában. A művet 2014-ben Aegon Művészeti Díjra jelölték. Mint ismeretes, az Aegon Magyarország

által létrehozott weboldal számos, a módszertani ismeretek bővítését, illetve az olvasás és a kortárs magyar irodalom népszerűsítését támogató tanítási segédletet, illetve óravázlatot kínál a középiskolai irodalomtanároknak. Ezen fejezet ehhez a mozgalomhoz kíván csatlakozni. E módszertani javaslat célja a *Szindbád Szibériában (visszatérés a tajgába)* című fejezetnek elemzése és értelmezése, különös tekintettel a választott fejezet motívumainak és jelentéseinek feltárására, a LearningApps.org kínálja lehetőségek segítségével. A szövegtankönyv olyan kérdéseket mozgósít, mint a kultúrák szerepe és jelentése, a gasztronómiai motívumok cselekményt befolyásoló funkciója, illetve ezek jelentősége az emlékek felidézésében, a kulturális különbségek tudatosításában. A motivációs tényezők erősítését és a kompetenciák folyamatos, tervszerű fejlesztését szolgáló tanítási-tanulási folyamat a diákok részéről a problémák kreatív, egyéni (esetleg csoportos) megoldását igényli.

ÉRTELMEZÉSI SZEMPONT(OK) KIJELÖLÉSE

Véleményem szerint a szövegelemzés egyik szempontja lehet a gasztronómiai motívumok vizsgálata. Csabai művében jelentős helyet foglal el a gasztronómiai tárgykör és motívumkör ábrázolása. A gasztronómiai motívumok különféle időintervallumokban, ám legtöbbször mégis a nyomozás közötti, illetve nyomozást lezáró jelenetekben fordulnak elő. Ez az akaratlan emlékezés következtében gyakran jár különböző idősíkok és kulturális közegek szembesítésével, ütköztetésével. A *Szindbád Szibériában* az első kötet, vagyis a 2010-ben megjelent *Szindbád, a detektív* történetét folytatja. Ahogy a cím is utal rá, a főhős arra kényszerül, hogy szeretett munkahelyét és otthonát elhagyva egy idegen ország politikai elítélte legyen. Azonban éles eszének és nyomozói képességének hála hamar megmenekül a légerőszakból, sőt kiváltságos helyzetét mi sem bizonyítja jobban, hogy még nyomozói munkáját is folytathatja. A *Szindbád, a detektív* c. kötet a monumentális étkezések, zabálások, ínycsiklandozóbbnál ínycsiklandozóbb menüsorok tárháza, az étkezések, az étkező ember látványa már-már Krúdy Gyula gasztronovelláinak világát

idézi. Míg a *Szindbád Szibériában* c. kötet gasztronómiai jellegét vizsgálva az éhezés, a szerény étkezések, a silány minőségű ételek mentén körvonalazható. Azonban a kulturális vonatkozásokat, vagyis az ételek kulturális jellegét tekintve a kötetek egy közös pontban érintkeznek, ez pedig az étel identitást kovácsoló funkciójában érhető tetten. A *Szindbád Szibériában* c. kötet (*visszatérés a tajgába*) című novellájában egy merénylet áldozatául esett litván forradalmárról, Leo Binkisről olvasunk, aki – mielőtt még elmondhatná Inknek, hogy ki felel a torkán található vágásért – meghal. A nyomozást Szindbádék a tajgában folytatják, mely egy kicsit sem idegen terep a detektívnek. Azonban mielőtt tüzetesebben belevetnék magukat a nyomozásba, elmélyülnek a halászat rejtelmében, hogy kíváncsiságuk kielégítése előtt a gyomruk igényeinek tegyenek eleget.

SZINDBÁD ESETE AZ INTERAKTÍV TANKOCKÁKKAL

Mielőtt interaktív tankockákká alakítanánk Csabai művét, érdemes kijelölni az olvasási időkeretet. Mivel esetünkben csak egy fejezet feldolgozásáról van szó, így a diákok a szöveg elolvasására legalább két hetet szánjanak. A választott fejezet – (*visszatérés a tajgába*) – tankockákká alakításában négy feladattípussal dolgoztam: *Legyen Ön is milliomos!, Idővonal, Csoportba rendezés, Rövid válasz*. A feladattípusok a tananyag feldolgozását és a kritikai gondolkodás fejlesztését szolgáló RJR-modell bármelyik fázisában alkalmazhatók.

A *Legyen Ön is milliomos!* feladattípus például rendkívül jól alkalmazható a diákok előzetes tudásának és tapasztalatainak mozgósítására, ahogy a lexikai ismeretek bővítésére is. A feladat szerkesztése során feladatleírással láthatjuk el a tankockát, helyes megfejtés esetén pedig visszajelzést adhatunk a diákoknak. A diákok a játék során négy lehetőség közül választhatnak. A következőkben két kérdés ismertetésére törekszem, a helyes választ félkövér szedéssel jelölöm.

a.) Gyima édesanyja miért próbálja fenyőmézzel „elédésíteni” a detektív érzékeit?

1. mert elnyerte a tetszését a nyomozó konyhában való jártassága

2. mert el akarja vonni Szinbád figyelmét az ügyről

3. mert a nyomozóhoz hasonlóan fia is krimirajongó
4. mert szeretné elterelni magáról a gyanút

b.) Szinbád a fenyőmész hatására egy bagdadi emlékebe próbál kapaszkodni, ezt a narráció is hangsúlyozza: „Szinbád orra visszaemlékezik a bagdadi baklavákra.” A fenyőmész miatt éppen egy Bagdadhoz köthető édesség illatára emlékezteti?

1. mert néhány éve Bagdadba költözött az édesapja, így az ünnepi asztalra mindig baklava kerül
  2. mivel a nagyszülők Bagdadban születtek, így mindig baklavával várták hazatérő unokájukat
- 3. tizenégy éves volt, amikor édesapjával elhagyta Bagdadot, ezért számos kötődése van az ott készült ételekhez**
4. mivel az első sikeres ügye után ezt az édességet kapta jutalmul, ezért mindig jó emlékeket idéz benne

A magasabb szintű gondolkodási műveletek támogatását, illetve különféle szöveg, kép, hanganyag, videófájl időrendi sorrendben történő grafikus ábrázolását szolgálja az *Idővonal*. A vizuális ábrázolásra alkalmas feladattípus teret ad a diákok önálló gondolkodására és az összefüggések felfedezésére is. Ezen feladat kapcsán a következő instrukcióval láthatjuk el a diákokat:

a.) Helyezzétek el az idővonalon a (visszatérés a tajgába) című fejezet eseményeit! Kezdjétek a legkorábbival!

A helyes sorrendet jelen esetben a sor elején feltüntetett számok adják. Példaként álljon itt néhány sorrendbe állítható esemény:

2. Gyima, a szemtanú levelet küld a kapitányságra
1. Gyilkossági merényletet követtek el egy ismeretlen férfi ellen
3. Szinbád tajgába érkezése
4. Gyima édesanyja mézzel próbálja elterelni a gyanút
6. Szinbád leleplezi a fiút
5. Gyima édesanyja elmondja Szinbádnak, hogy a fiú ágybon-táskor mesélte el a történetet

Az általánosítás, az osztályozás és rendszerezés fejlesztésében jelentős szerepet tölt be a képek és szövegek csoportosítására alkalmas *Csoportba rendezés* lehetőség. Alkossunk két oszlopot, az első a detektívre jellemző állítások, a második a detektívre nem

jellemző állítások elnevezéseket kapja. A diákok feladata, hogy előzetes tudásuk, vagyis olvasmányélményük alapján sorolják be az egyes állításokat a helyes oszlopba. Az egyes állítások mellett a helyes megoldás feltüntetésére is sor kerül.

A detektívre jellemző/nem jellemző állítások a következők:

- a) egy igazi gourmet (jellemző állítás)
- b) imádja fitogtatni a tudását (jellemző állítás)
- c) nem a precizitásáról híres (nem jellemző állítás)
- d) az emlékek rabja (jellemző állítás)
- e) emlékei csak Nyárligethez köthetők (nem jellemző állítás)
- f) a nyomozás számára teher (nem jellemző állítás)

A feladattípusok sorából nem maradhat ki a diákok tudásának feltérképezését elősegítő *Rövid válasz* sem. Ahogy az elnevezés is jelzi, a feltett kérdésre egy rövid szöveggel válaszolhatunk. A tankocka készítése során akár szöveget, képet, hanganyagot vagy videófájlt is feltüntethetünk tartalomként. A következő – az asszociációs készség fejlesztését támogató – feladat így szól: Egészítsd ki rövid címkékkel a megadott tartalmakat!

A diákok a feladat elindítása után a kiválasztott szöveghez kapcsolódó képekkel szembesülnek. Az ábrázolásra alkalmas képek a következők lehetnek: tajga, méz, baklava, levél, egy Poirotot ábrázoló kép, stb.. A szövegrészek kiválasztása során legyünk körültekintőek, s törekedjünk a pontos megfogalmazásra.

Az alábbi javaslattal élnék:

1. A szemtanú neve, aki levelet küld a kapitányságra
2. A bagdadi emlékek stimulálója
3. Az ételtől való undor kiváltó oka
4. Gyima ennek a műfajnak a rajongója

BEFEJEZÉS

A hazai középiskolai irodalomoktatásban sajnos mind a mai napig csekély súllyal szerepel a kortárs magyar irodalom témaköre. A középiskolai diákok és egyetemi hallgatók – tanítási tapasztalatom alapján – alig olvasnak kortárs magyar irodalmat, amely az érvényben lévő tantervekben is csupán korlátozott óraszámokban jelenik meg. Pedig kortárs irodalmunk jeles

alkotóinak művei nemcsak a diákok kulturális-szellemi horizontjának kiszélesedését, hanem a hatékony olvasásértéshez szükséges befogadási, olvasási stratégiák megismerését, valamint hatékony alkalmazását is elősegítik. Ezen állapotok változtatására (kivételt képez a témára fordítható óraszám növelése) rendkívül jó lehetőségeket kínál a LearningApps.org, hiszen színes eszköztárának segítségével eredményesen fejleszthető a diákok irodalmi kompetenciája és olvasási készsége. A diákok ugyanis a feladatok megoldása során a kortárs magyar irodalom szövegtankönyvére alapozva, az egyes irodalmi alkotások értelmezésébe, a szövegalkotás folyamatába kapcsolódhatnak be.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Arató László (1996): *Hermeneutika, diák-befogadó, irodalomtanítás*. In: Iskolakultúra, 6. évf., 2. sz., 20–28, <https://core.ac.uk/download/pdf/229445056.pdf>
- Bókay Antal (2006): „Az irodalomtanítás irodalomtudományi modelljei”. In: Sipos Lajos – Fűzfa Balázs (szerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Budapest, Krónika Nova Kiadó, 29–43.
- Csabai László (2010): *Szinbád, a detektív*. Budapest, Magvető.
- Csabai László (2013): *Szinbád Szibériában*, Budapest, Magvető.
- Kucserka Zsófia (2021): *Az irodalomtanári mesterség gyakorlata és módszertana*. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Non-profit Kft.
- Pethóné Nagy Csilla (2007): *Módszertani kézikönyv, Befogadóközpontú és kompetenciaalapú irodalomtanítás a gimnáziumom és a szakközépiskolák 9–12. évfolyamában*. Budapest, Korona Kiadó.
- Radics Rudolf (2016): „Az evés és az étel jelei Krúdy Gyula novelláiban”. In: Dominika Tekelióvá – Presinszky Károly (szerk.): *Cesty k vede – Utak a tudományhoz V*. Nyitra, Közép-európai Tanulmányok Kara, 51–60.
- Radics Rudolf (2018): „Gasztronómiai motívumok vizsgálata Csabai László: Szinbád, a detektív című kötetében”. In: Dominika Tekelióvá – Presinszky Károly (szerk.): *Cesty k vede – Utak a tudományhoz VII*. Nyitra, Közép-európai Tanulmányok Kara, 53–62.
- Radics Rudolf (2019): *Kortársak a digitális tanteremben: Az irodalom és a képregény esete*. In: Katedra, 27. évf., 2. sz., 28–29.
- Radics Rudolf (2020): *A digitális tér kínálta módszertani lehetőségek*. In: Katedra, 27. évf., 8. sz., 15–16, <http://katedra.sk/2020/03/23/a-digitalis-ter-kinalta-modszertani-lehetosegek/>
- Veres András (2001): *Bevezetés az irodalmi művek olvasatába*. Budapest, Krónika Nova Kiadó, 73–82.